

BA435

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОДАЖБИТЕ

Приета: Прот. №5/23.09.2022г.

Лектор: доц. д-р А. Луизов

АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина „Управление на продажбите“ дава на студентите професионални знания и умения в теорията и практиката на съвременните продажби и управлението на продажбите. Курсът представя различни аспекти на процеса на управление на продажбите – от стратегическото планиране до тактическото и оперативното ръководство на продажбения процес, дигиталния маркетинг, мърчандайзинга и електронните продажби.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Основна цел на дисциплината е формиране на система от знания, умения и компетентност в областта на продажбите и управлението на продажбената функция в организацията. Специфичните цели на курса са:

- да представи същността и ролята на продажбите в системата на маркетинга;
- да опише основните типове продажби и продажбени ситуации;
- да представи процеса на управление на продажбите – от стратегическите решения до оперативното ръководство на продажбените екипи;
- да анализира процеса на покупка и факторите, влияещи върху покупателното поведение на потребителите;
- да представи етапите на продажбения процес и дейностите на продавачите;
- да разгледа съвременните концепции в управлението на продажбите;
- да представи ролята, същността и методите, използвани в директния маркетинг;
- да представи същността на мърчандайзинга, неговата роля и прилагани концепции и техники.

След успешното завършване на курса по „Управление на продажбите“ студентите ще:

- знаят и прилагат адекватно основните термини, дефиниции и концепции, използвани в продажбите и управлението на продажбите;
- разбират ролята и значението на продажбите в маркетинговата стратегия и изпълнението на маркетинговия план;
- знаят характеристиките на съвременните продажби и продажбени процеси;
- могат да поставят продажбени цели, да определят продажбени стратегии, да планират бюджет на продажбите, да структурират отдел „Продажби“, да подбират и мотивират специалисти по продажбите; да извършват оценка и контрол на продажбите;
- могат да прилагат техники, подпомагащи продажбения процес;

- анализират поведението на различните типове потребители;
- знаят принципите и техниките на мърчандайзинга;
- могат да планират кампания за директен маркетинг.

В допълнение към тези знания и умения, планираните учебни дейности имат за цел да развият у студентите:

- добри комуникативни способности, включително презентационни умения;
- аналитични умения, съчетани с възможности за набиране и систематизиране на данни;
- ефективно управление на времето и работа в екип;
- творчески способности;
- повишено внимание към прецизността и детайла в работата.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е специализираща за студентите от специалност „Маркетинг“. Необходима е предварителна подготовка по маркетинг, маркетингови изследвания и МИС, комуникационна политика, дистрибуционна политика, стокова политика, ценова политика, счетоводство, корпоративни финанси и статистика.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно и дистанционно обучение				заочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Маркетинг	Задължителна	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Икономика и маркетинг на туризма	Задължителна	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Финанси	Избираема	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Счетоводство и контрол	Избираема	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Бизнес администрация	Избираема	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Международни икономически отношения	Избираема	6	40	20	-	60	30	-	-	30
Авиационен мениджмънт (МП)	Избираема	6	40	20	-	60	30	-	-	30

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

1. Продаването в концепцията на маркетинга

Маркетинг и маркетингова концепция. Маркетинг и продажби. Продажбите в маркетинговия микс. Характеристики на съвременните продажби.

2. Лични продажби

Същност, специфика и характеристики на личните продажби. Място на личните на продажби в промоционния микс – връзка с другите елементи на микса.

3. Роли и функции на продавачите

Роля на продавачите. Типология на продавачите. Дейности, свързани с продажбите. Типични длъжности в областта на продажбите.

4. Управление на продажбите

Управление на продажбите – същност, роля и дейности. Място и роля на мениджъра по продажбите.

5. Информационно осигуряване на управлението на продажбите

Информация, необходима за управление на продажбите. Източници и методи за набиране на данни. Маркетингова информационна система и система за подпомагане на взимането на управленски решения в продажбите.

6. Прогнозиране на продажбите

Видове продажбени прогнози. Потенциал и прогноза за продажбите. Методи за прогнозиране на продажбите. Избор на метод за прогнозиране. Оценка на прогнозата.

7. Бюджет на продажбите

Процес на разработване на бюджет на продажбите. Съдържание на бюджета. Видове бюджети.

8. Дефиниране на продажбени цели

Целеполагане на продажбите – видове цели и принципи на целеполагане. Продажбени квоти – същност и видове. Разработване и управление на квотите.

9. Организация на продажбите

Структуриране на отдел „Продажби“. Основни продажбени структури – предимства, недостатъци и приложение.

10. Управление на териториите

Логика на обособяване на търговските територии. Технология по разделяне на териториите. Проектиране на териториите. Управление на териториите.

11. Наемане на търговския персонал

Анализ на продажбените дейности. Методи за набиране на кандидати. Подбор на продавачите. Характеристики на продавачите.

12. Обучение на персонала

Анализ на необходимостта от обучение. Основни форми на обучение на персонала. Съдържание на обучението. Специфики на обучението за мениджъри и продавачи. Оценка на обучението.

13. Заплащане на персонала по продажбите

Принципи на системата за възнаграждение на персонала по продажбите. Методи за възнаграждение. Избор на метод. Оценка на системата за възнаграждение.

14. Мотивация на персонала по продажбите

Същност на мотивацията. Мотивационни системи.

15. Оценка на индивидуалното представяне

Принципи на оценяване. Разработване на система за оценяване на продавачите. Показатели за оценка – основни групи.

16. Контрол върху продажбите

Видове контрол. Контрол на приходите от продажби. Контрол на разходите, свързани с продажбите. Принос на продажбите към печалбата. Източници на информация. Принципи.

17. Маркетингови метрики, използвани при управление на продажбите

Маркетингови метрики, свързани с продажбите – същност и значение. Източници на информация и приложение в процеса на управление на продажбите.

18. Съвременни концепции в управлението на продажбите

Управление на ключови клиенти. Управление на категориите. Приложение на IT в управлението на продажбите.

19. Поведение на потребителите

Процес на покупка – етапи. Фактори, влияещи върху покупателното поведение. Видове покупки. Типове потребители.

20. Продажбен процес

Теории за процеса на продажба. Продажбени ситуации. Класификация на продажбите. Подходи при извършване на продажба.

21. „Фуния” на продажбите

Същност и управление на „фунията” на продажби.

22. Начало на продажбения процес

Проспектиране. Видове проспекти. Източници.

23. Продажбена презентация

Видове презентации. Предварителна подготовка на продажбената презентация. Подходи за презентирание.

24. Отговори на въпроси и възражения на клиентите

Видове въпроси и възражения. Предварителна подготовка. Реакция спрямо въпроси и възражения – видове, време на реакцията.

25. Приключване на продажбата

Индикации за приключване на продажбата. Продажбени техники.

26. Дейности след продажбата

Удовлетвореност на клиента. Дейности за постигане на удовлетвореност.

27. Правно регулиране и етични стандарти в продажбите

Правно регулиране – нормативни актове. Етични стандарти и добри практики в областта на продажбите.

28. Директен маркетинг

Същност и съдържание на директния маркетинг. Основни форми на директен маркетинг. Маркетингови бази данни – същност, управление и приложение. Планиране на кампания за директен маркетинг.

29. Мърчандайзинг

Същност и значение. Планировка на търговската зала и подреждане на регалите. Мърчандайзингови стандарти. Визуален мърчандайзинг. Мърчандайзингови метрики.

30. Електронни продажби

Същност на електронните продажби. Технология на електронните продажби.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Курсът „Управление на продажбите” е разработен с оглед насърчаване активното участие на студентите в обучението. Лекционният материал е разделен на тематични области, като всяка тема завършва с въпроси за дискусия. Семестриалните занятия включват дискусии, тестове и работа върху задания (индивидуално и в екип). Методите на обучение са:

- лекция – представя основните теоретични концепции и емпирични факти, свързани с определена тема;

- казус – описват реални ситуации от процеса на продаване и управление на продажните. От студентите се изисква да открият определен проблем и да предложат решение. Предложените решения се дискутират от цялата група.
- брейнсторминг – целта е да се генерират идеи за разрешаване на дадена задача;
- дискусия и обсъждане – използва се диалогичната форма за затвърждаване на знанията, за представяне на различни гледни точки;
- работа по проект – студентите трябва да изпълнят два проекта – „Анализ на мърчандайзинга на търговски обект” и „План за кампания за директен маркетинг”. Работата по проектите се извършва в екип от 2-ма студента. Те разпределят ролите, задачите и планират графика за работа, съобразно поставените крайни срокове. Проектите се представят пред цялата група като се оценяват участие, яснота, точност, оригиналност, комуникация. След представяне на всички проекти в групата се провежда обсъждане.

В обучението, представянето на задания и за целите на обратна връзка се използват активно предимствата, които предлага електронната платформа Moodle.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценката на всеки студент се формира от текущо оценяване и семестриален изпит. Текущото оценяване се осъществява чрез 2 групови задания. Семестриалният изпит е под формата на тест, покриващ всички теми от конспекта. Оценяването на заданията и теста е както следва:

- 1-во групово задание – „Анализ на мърчандайзинга на търговски обект”: от 0 до 25 точки
- 2-ро групово задание – „План за кампания за директен маркетинг”: от 0 до 25 точки
- Изпитен тест: от 0 до 50 точки

Изпращането на заданията става чрез платформата Moodle. Заданието се счита за изпълнено след получаване на оценка, представена в платформата Moodle. Всички задания, получени след обявената крайна дата, получават по 1 наказателна точка за всеки ден от забавянето.

Общият максимален сбор точки, който може да получи всеки студент, е 100. Крайната оценка се формира по скалата:

- от 0 до 60 точки – слаб (2)
- от 61 до 70 точки – среден (3)
- от 71 до 80 точки – добър (4)
- от 81 до 90 точки – много добър (5)
- от 91 до 100 точки – отличен (6)

Студенти, които не участват при разработване на груповите задания и/или не предадат такива в посочения срок не се допускат до семестриален изпит. Участието в дискусиите, заданията и казусите изисква от студентите редовно посещение на лекциите и семинарните занятия. При разработването на заданията съществуват множество междинни фази, които изискват консултиране с преподавателя. Не се допуска представянето на чужди работи (частично или изцяло) като свои.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Анастасова, Л., Луизов, Ат. (2021). Маркетинг. Основи на маркетинга. Бургас: БСУ.
2. Костова, С., Петров, И. (2002). Продаване и управление на продажбите. София: Тракия-М.
3. Димитрова, В., Желязкова, Д., Стоянов, М., Гроздева, Д. (2011). Управление на продажбите. Варна: Издателство „Наука и икономика“.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Анастасова, Л. (2008). Маркетинг на взаимовръзките. Габрово: Екс-прес.
2. Ариели, Д. (2012). Предвидимо ирационални. София: НСМ-Медиа
3. Василева, Л., Ковачева, В., Терзиева, С., Нецова, Т., Манолова, А. (2002). Дистрибуционна политика, част 2. София: Тракия-М.
4. Гитомър, Дж. (2008). Малка червена книга за успешните продажби. София: Изток-Запад.
5. Кунев, Ив. (2013). Готов ли си да продаваш?, ч.1 и 2. София: Selfinvest Career Consulting.
6. Линдстрьом, М. (2011). Биология на купуването. София: Изток-Запад.
7. Маринов, Кр. (2011). Директен маркетинг. Концепции и творчески стратегии. София: УИ „Стопанство“.
8. Младенова, Г. (2000). Маркетингови анализи. София: УИ „Стопанство“.
9. Норка, Д. (2006). Управление на отдел „Продажби“: стратегии и тактики за успех в примери. София: СофтПрес.
10. Оховен, М. (2006). Стратегия на мощния продавач. София: Panorama BG.
11. Санд, Гр. (2005). Принципи на мърчандайзинга в глобален план. София: Лаков Прес.
12. Чалдини, Р. (2005). Влиянието. Психология на убеждаването. София: Изток-Запад.
13. Ъндърхил, П. (2004). Защо купуваме: науката за пазаруването. София: Locus.
14. Calvin, R. (2001). Sales management. New York: McGraw-Hill.
15. Jobber, D., Lancaster, G. (2009). Selling and Sales Management. Harlow: Pearson.

ВА435

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОДАЖБИТЕ

1. Продаването в концепцията на маркетинга

Маркетинг и маркетингова концепция. Маркетинг и продажби. Продажбите в маркетинговия микс. Характеристики на съвременните продажби.

2. Лични продажби

Същност, специфика и характеристики на личните продажби. Място на личните на продажби в промоционния микс – връзка с другите елементи на микса.

3. Роли и функции на продавачите

Роля на продавачите. Типология на продавачите. Дейности, свързани с продажбите. Типични длъжности в областта на продажбите.

4. Управление на продажбите

Управление на продажбите – същност, роля и дейности. Място и роля на мениджъра по продажбите.

5. Информационно осигуряване на управлението на продажбите

Информация, необходима за управление на продажбите. Източници и методи за набиране на данни. Маркетингова информационна система и система за подпомагане на взимането на управленски решения в продажбите.

6. Прогнозиране на продажбите

Видове продажбени прогнози. Потенциал и прогноза за продажбите. Методи за прогнозиране на продажбите. Избор на метод за прогнозиране. Оценка на прогнозата.

7. Бюджет на продажбите

Процес на разработване на бюджет на продажбите. Съдържание на бюджета. Видове бюджети.

8. Дефиниране на продажбени цели

Целеполагане на продажбите – видове цели и принципи на целеполагане. Продажбени квоти – същност и видове. Разработване и управление на квотите.

9. Организация на продажбите

Структуриране на отдел „Продажби“. Основни продажбени структури – предимства, недостатъци и приложение.

10. Управление на териториите

Логика на обособяване на търговските територии. Технология по разделяне на териториите. Проектиране на териториите. Управление на териториите.

11. Наемане на търговския персонал

Анализ на продажбените дейности. Методи за набиране на кандидати. Подбор на продавачите. Характеристики на продавачите.

12. Обучение на персонала

Анализ на необходимостта от обучение. Основни форми на обучение на персонала. Съдържание на обучението. Специфики на обучението за мениджъри и продавачи. Оценка на обучението.

13. Заплащане на персонала по продажбите

Принципи на системата за възнаграждение на персонала по продажбите. Методи за възнаграждение. Избор на метод. Оценка на системата за възнаграждение.

14. Мотивация на персонала по продажбите

Същност на мотивацията. Мотивационни системи.

15. Оценка на индивидуалното представяне

Принципи на оценяване. Разработване на система за оценяване на продавачите. Показатели за оценка – основни групи.

16. Контрол върху продажбите

Видове контрол. Контрол на приходите от продажби. Контрол на разходите, свързани с продажбите. Принос на продажбите към печалбата. Източници на информация. Принципи.

17. Маркетингови метрики, използвани при управление на продажбите

Маркетингови метрики, свързани с продажбите – същност и значение. Източници на информация и приложение в процеса на управление на продажбите.

18. Съвременни концепции в управлението на продажбите

Управление на ключови клиенти. Управление на категориите. Приложение на IT в управлението на продажбите.

19. Поведение на потребителите

Процес на покупка – етапи. Фактори, влияещи върху покупателното поведение. Видове покупки. Типове потребители.

20. Продажбен процес

Теории за процеса на продажба. Продажбени ситуации. Класификация на продажбите. Подходи при извършване на продажба.

21. „Фуния” на продажбите

Същност и управление на „фунията” на продажби.

22. Начало на продажбения процес

Проспектиране. Видове проспекти. Източници.

23. Продажбена презентация

Видове презентации. Предварителна подготовка на продажбената презентация. Подходи за презентирание.

24. Отговори на въпроси и възражения на клиентите

Видове въпроси и възражения. Предварителна подготовка. Реакция спрямо въпроси и възражения – видове, време на реакцията.

25. Приключване на продажбата

Индикации за приключване на продажбата. Продажбени техники.

26. Дейности след продажбата

Удовлетвореност на клиента. Дейности за постигане на удовлетвореност.

27. Правно регулиране и етични стандарти в продажбите

Правно регулиране– нормативни актове. Етични стандарти и добри практики в областта на продажбите.

28. Директен маркетинг

Същност и съдържание на директния маркетинг. Основни форми на директен маркетинг. Маркетингови бази данни – същност, управление и приложение. Планиране на кампания за директен маркетинг.

29. Мърчандайзинг

Същност и значение. Планировка на търговската зала и подреждане на регалите. Мърчандайзингови стандарти. Визуален мърчандайзинг. Мърчандайзингови метрики.

30. Електронни продажби

Същност на електронните продажби. Технология на електронните продажби.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Анастасова, Л., Луизов, Ат. (2021). Маркетинг. Основи на маркетинга. Бургас: БСУ.
2. Костова, С., Петров, И. (2002). Продаване и управление на продажбите. София: Тракия-М.
3. Димитрова, В., Желязкова, Д., Стоянов, М., Гроздева, Д. (2011). Управление на продажбите. Варна: Издателство „Наука и икономика“.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Анастасова, Л. (2008). Маркетинг на взаимовръзките. Габрово: Екс-прес.
2. Ариели, Д. (2012). Предвидимо ирационални. София: НСМ-Медиа
3. Василева, Л., Ковачева, В., Терзиева, С., Нецова, Т., Манолова, А. (2002). Дистрибуционна политика, част 2. София: Тракия-М.
4. Гитомър, Дж. (2008). Малка червена книга за успешните продажби. София: Изток-Запад.
5. Кунев, Ив. (2013). Готов ли си да продаваш?, ч.1 и 2. София: Selfinvest Career Consulting.
6. Линдстрьом, М. (2011). Биология на купуването. София: Изток-Запад.
7. Маринов, Кр. (2011). Директен маркетинг. Концепции и творчески стратегии. София: УИ „Стопанство“.
8. Младенова, Г. (2000). Маркетингови анализи. София: УИ „Стопанство“.
9. Норка, Д. (2006). Управление на отдел „Продажби“: стратегии и тактики за успех в примери. София: СофтПрес.
10. Оховен, М. (2006). Стратегия на мощния продавач. София: Panorama BG.
11. Санд, Гр. (2005). Принципи на мърчандайзинга в глобален план. София: Лаков Прес.
12. Чалдини, Р. (2005). Влиянието. Психология на убеждаването. София: Изток-Запад.
13. Ъндърхил, П. (2004). Защо купуваме: науката за пазаруването. София: Locus.
14. Calvin, R. (2001). Sales management. New York: McGraw-Hill.
15. Jobber, D., Lancaster, G. (2009). Selling and Sales Management. Harlow: Pearson.